

Dokumentasjonsvedlegg:

Herrodd

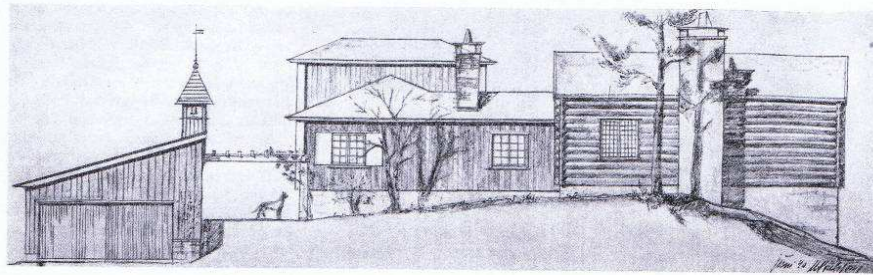
Beskrivelse av anleggets bygningshistorie.

Herrodd og Magnus Poulsson i arkitekturhistorisk sammenheng.

Verneverdier og autentisitet.

Nesøya i Asker kommune.

Gnr. 40, bnr. 1488

Tegning av Magnus Poulsson 1940. Asker kommunes byggesaksarkiv.

Foto av dagens situasjon

Dokumentasjonsvedlegget er utarbeidet av Vegard Røhme, juni 2013, på oppdrag fra Akershus fylkeskommune.

(I tillegg til dokumentasjonsvedlegget er det utarbeidet en dokumentasjonsrapport – dvs. en teknisk beskrivelse av bygninger og uteområder, til bruk for eier, håndverkere og kulturminneforvaltningen. Dokumentasjonsrapporten er utarbeidet av Vegard Røhme, juni 2013 og er ikke vedlagt dokumentene som legges ut til offentlig ettersyn)

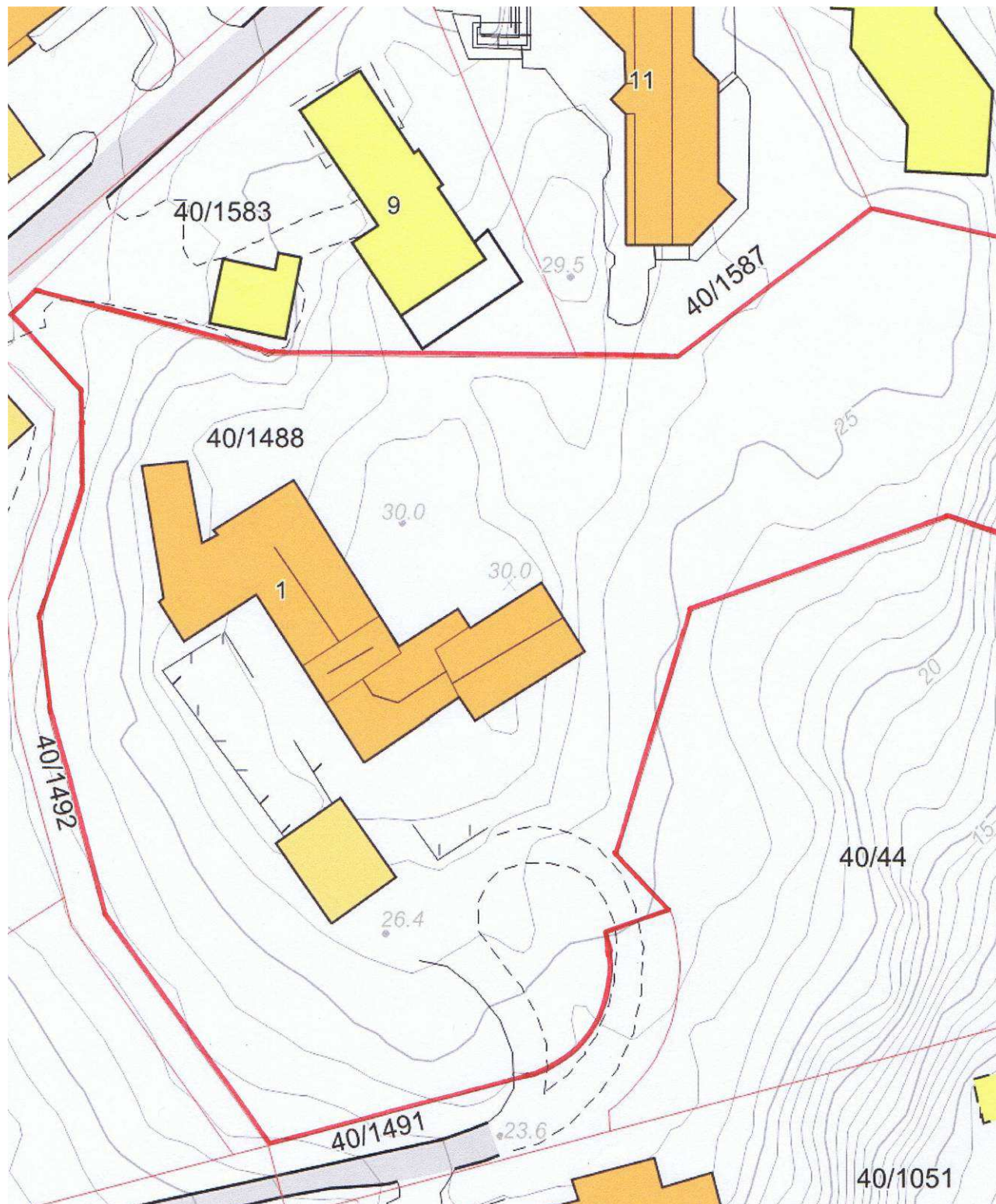
Innhold

Geografisk plassering	3
Kart	3
Reguleringsstatus	3
Beskrivelse av fredningsobjektet	4
Stedet før det ble bebygd	4
Herrodd som landsted 1919-1940	5
Herrodd som bolig 1940-	6
Utemiljø og hage	10
Herrodd i 2012	11
Herrodd og Magnus Poulsson i arkitekturhistorisk sammenheng	15
Verneverdier	17
Kilder	21

Geografisk plassering

Eiendommen ligger høyt på nordre del av Nesøya i Asker kommune, på en 4,5 mål stor tomt ved fjorden, med god utsikt over fjorden mot nord og øst. Nært i nordøst ligger Kalvøya, mot øst ligger Borøya. Tomten ligger i enden og på nordsiden av Øverbergveien, som går i vestlig retning mot broen over Grunnsund og fastlandet på Holmen.

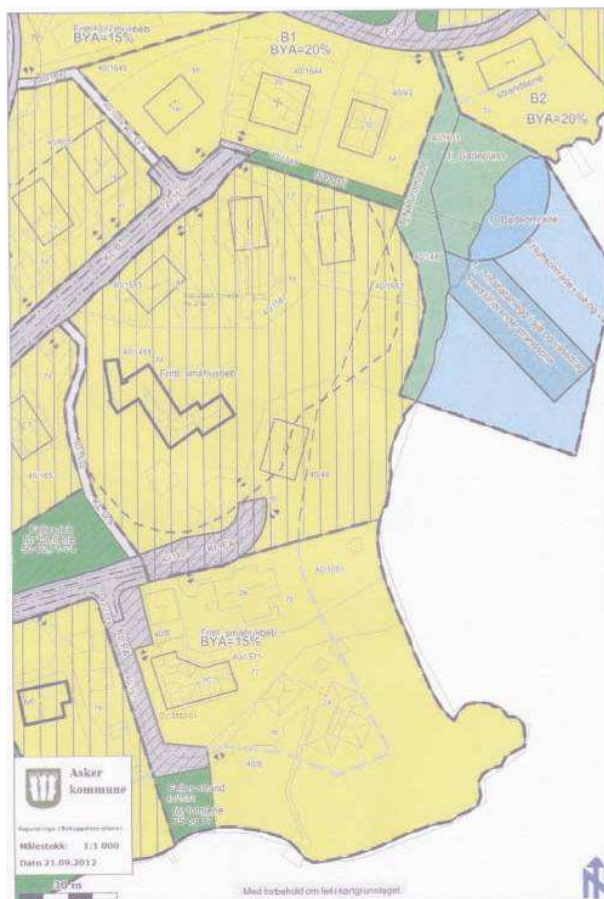
Kart

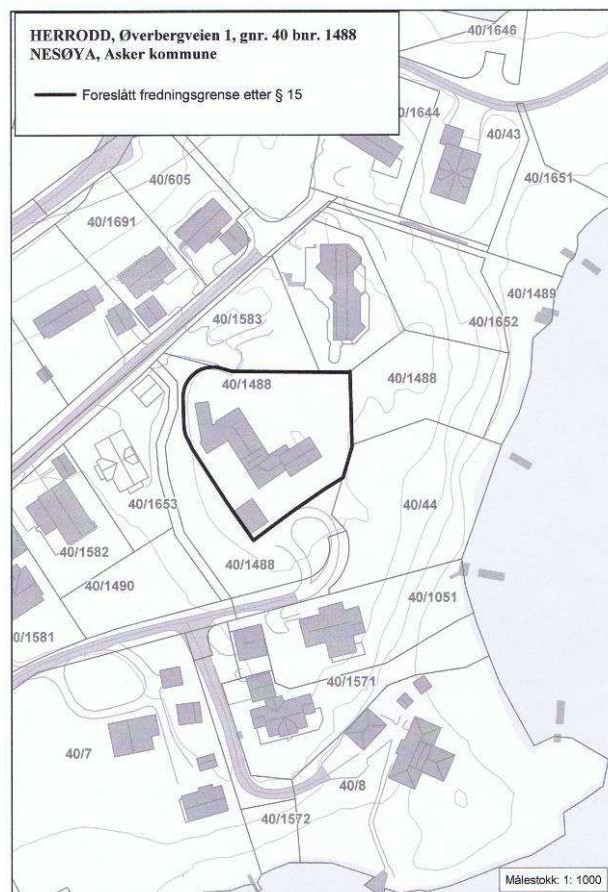
Grunnkart fra Asker kommune over eiendommen. Gjeldende eiendomsgrense for Herrodd markert med tykk rød strek. Tomt: 4546 m². Målestokk 1:1000. Kartets høydeformat er orientert i samme linje som nord-sør. Kilde: gisline.no.

Reguleringsstatus

Eiendommen og bygningene på Herrodd er del av en regulering til spesialområde bevaring, knyttet til Reguleringsplan for østre deler av Nordre Nesøya, vedtatt 04.06.1996, samt reguleringsendring med bestemmelser for Herrodd, sist revidert 04.06.1998. Det som er vernet etter Plan- og bygningsloven er bygningenes eksteriør og terrenget rundt bygningene. Interiører er ikke vernet. Byggegrenser for ny bebyggelse på omkringliggende tomter er tegnet inn, men i flere tilfeller er det gitt dispensasjoner for å gå ut over disse.

Utsnitt av gjeldende reguleringsplan for østre deler av Nordre Nesøya, vedtatt 04.06.1996. Spesialområde for bevaring er markert med skravur.

Kart fra Akershus fylkeskommune med avgrensning av foreslått fredningsområde. Bygninger, hageanlegg og terreng foreslås fredet etter Kulturminneloven § 15.

Beskrivelse av fredningsobjektet

Stedet før det ble bebyggt

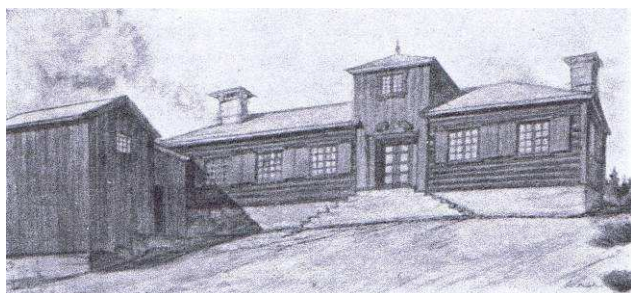
Før ca. 1900 bestod bebyggelsen på Nesøya stort sett av gårdshus, noen husmannsplasser og enkelte spredte boliger. Fra rundt 1900 bygges de første sommerhusene for velhavende familier i Oslo. Husene lå fritt og landlig på forholdsvis store eiendommer og var gjerne tegnet av en arkitekt. Et av de eldste sommerhusene lå i Vestre vei 8, det var formet i nasjonalromantisk stil og var tegnet av Carl Berner.

På 1920-tallet blir det utparsellert over hundre tomter, mange med strandlinje og resten på eiendommer like innenfor strandsonen. Karakteren er fortsatt ei øy med mye natur, en del dyrket mark og hus på romslige tomter, vanlig tomtestørrelse lå på rundt to mål. Boligmangelen etter siste verdenskrig førte til at mange av sommerhusene ble gjort om til helårsboliger. På 1960-tallet kom de første feltutbyggingene med rekkehus, og frem til i dag har øya blitt stadig tettere utbyggt.

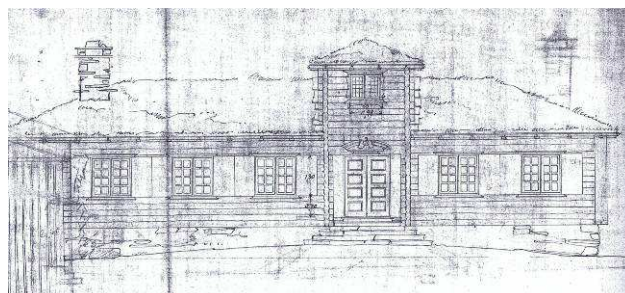
Herrodd som landsted 1919-1940

Herrodd eller "Øverberg" som Poulsson lenge kalte eiendommen, ligger på den høyeste delen av Nordre Nesøya. Magnus Poulsson overtok tomten i 1918, som honorar for et hus han hadde tegnet. Tomten var da på 50 mål, i dag er den på 4,5 mål. Frem til byggestarten i 1919 må tomten stort sett ha bestått av svaberg med innslag av furutrær, lyng og noe løvskog. Nærmeste "nabo" var en åker på sørsiden. Lenge var det et usjenert sted, området fortettes med boliger først fra 1960-årene og fremover. Nærmest bebyggelsen på Herrodd har flere i familien til Magnus Poulsson bygd boliger innenfor eiendomsgrensene fra 1918.

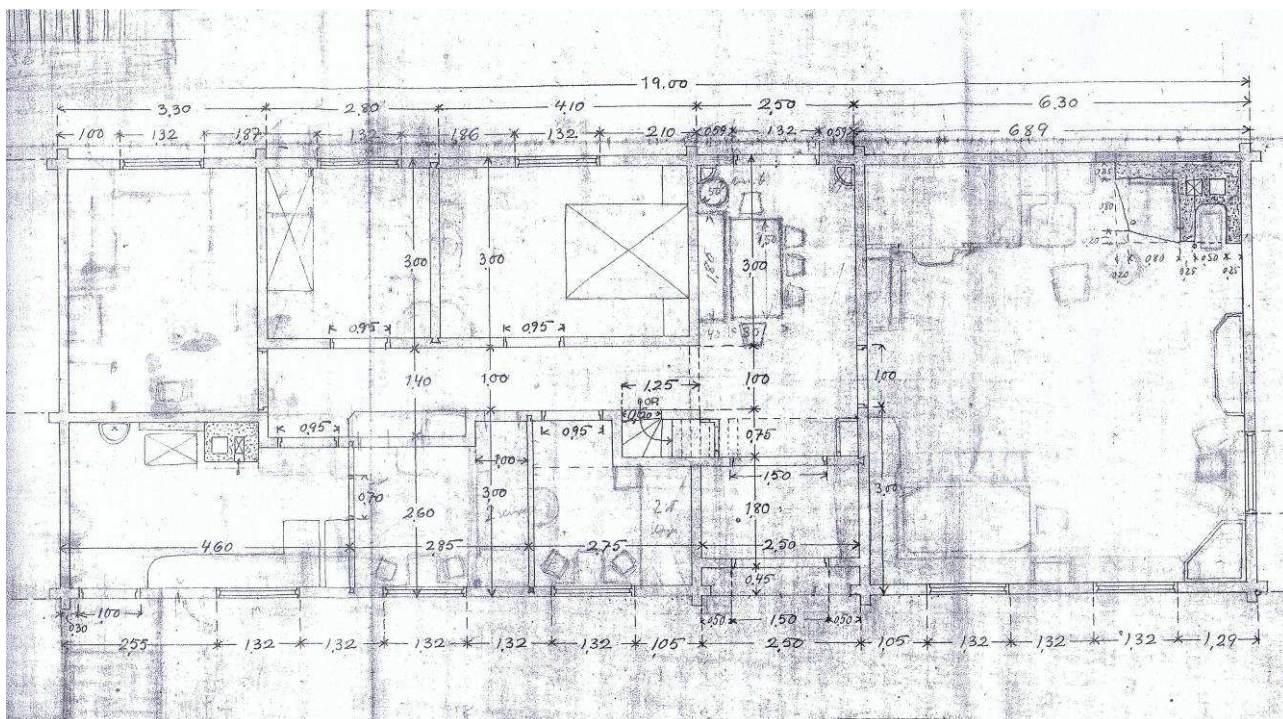
På tomten fikk Magnus Poulsson bygd en ganske stor en-etasjes tømmerhytte i nasjonalromantisk stil i 1919, selvfølgelig etter egne tegninger. Prosjektet ble vist med en perspektivtegning av arkitekten og omtalt av redaktør Alf Krohn i Byggekunst nr. 10 1920-21: "Arkitekt Magnus Poulsson kan behandle grovt tømmer paa den rette maskuline, sunde og fremfor alt norske maate."

Tegning av Magnus Poulsson av stue og uthus på Øverbergodden i Byggekunst 1920-21 (nr. 10).

Nyere tegning signert Magnus Poulsson som viser et oppriss av samme situasjon, ikke datert. Kilde: Vedlegg til byggemelding i 1940, arkivet til Asker kommune.

Magnus Poulssons grunnplan av "Øverberg", målsatt, men ikke datert. Planen er tegnet samtidig som opprisset som er vist over. Tegningen viser situasjonen for store byggearbeider ble satt i gang i siste halvdel av 1940. Noen viktige elementer som senere er beholdt: Kjøkken på samme sted, senere noe utvidet og endret, nede til venstre på tegningen. Spisestue og stue i motsatt ende av bygningen og i full bredde, til høyre på tegningen. Og gjennomgående inngangsparti med tårn Ellers vises blant annet hvor tømmerveggene er krysslåftet eller står med slette laft (sink- eller kamnov), og hvor enkelte vegger er felt inn i vegg på tvers med såkalt svalehale. Möblering er løst skissert inn med blyant. Kilde: Vedlegg til byggemelding i 1940, arkivet til Asker kommune.

Kort beskrivelse av det tidlige anlegget:

- Hytte og uthus eller vedskjul
- En-etasjes tømmerhytte med valmtak dekket med torv, på grunnmur av naturstein.
- Grunnflate på 133 m² (kilde: byggesøknad i 1940, i byggesaksarkivet til Asker kommune).
- Tømmervegger uten panel utvendig, umalt. Eksteriøret er holdt i grått og rødt, i følge Byggekunst nr. 10 fra 1920-21.
- Kjøkken på samme sted som i dag, kombinert spisestue og stue der det etter 1940 ble spisestue, med ildsted i samme hjørne som senere.
- Samme midtparti med gjennomgående passasje og ”tårn” som etter 1940.
- Vegger og åpninger i stort sett samme posisjoner som senere. Størst endringer i deler av kjøkken og tilstøtende parti i retning hovedinngangen, der det etter 1940 ble anretning, wc og bad.
- Trolig utedo i uthus, pluss vedskjul.
- Uthus i vinkel med hytta, bygd sammen med en smal gang (antatt). Uthus med bordkledde vegger utvendig

Herrodd som bolig 1940-

Boligen til Poulsson-familien på Gullia på Lysaker ble truffet av en engelsk bombe under angrepet på Fornebu i 1940. Familien flyttet da til Herrodd. Samme år ble det prosjektert og satt i gang en rekke arbeider for å gjøre den tidligere fritidsboligen om til helårsbolig. Asker kommune ga byggetillatelse i august 1940, med dispensasjon fordi huset var på over 250 kvadratmeter. Boligarealet økte fra 133 m² til 255 m². Magnus Poulsson kalte eiendommen ”Øverberg” eller ”Øverbergodden” i byggesaksdokumentene den gang.

Endringene, i hovedtrekk (påbegynt i 1940, ikke fastslått når de ulike delene stod ferdig):

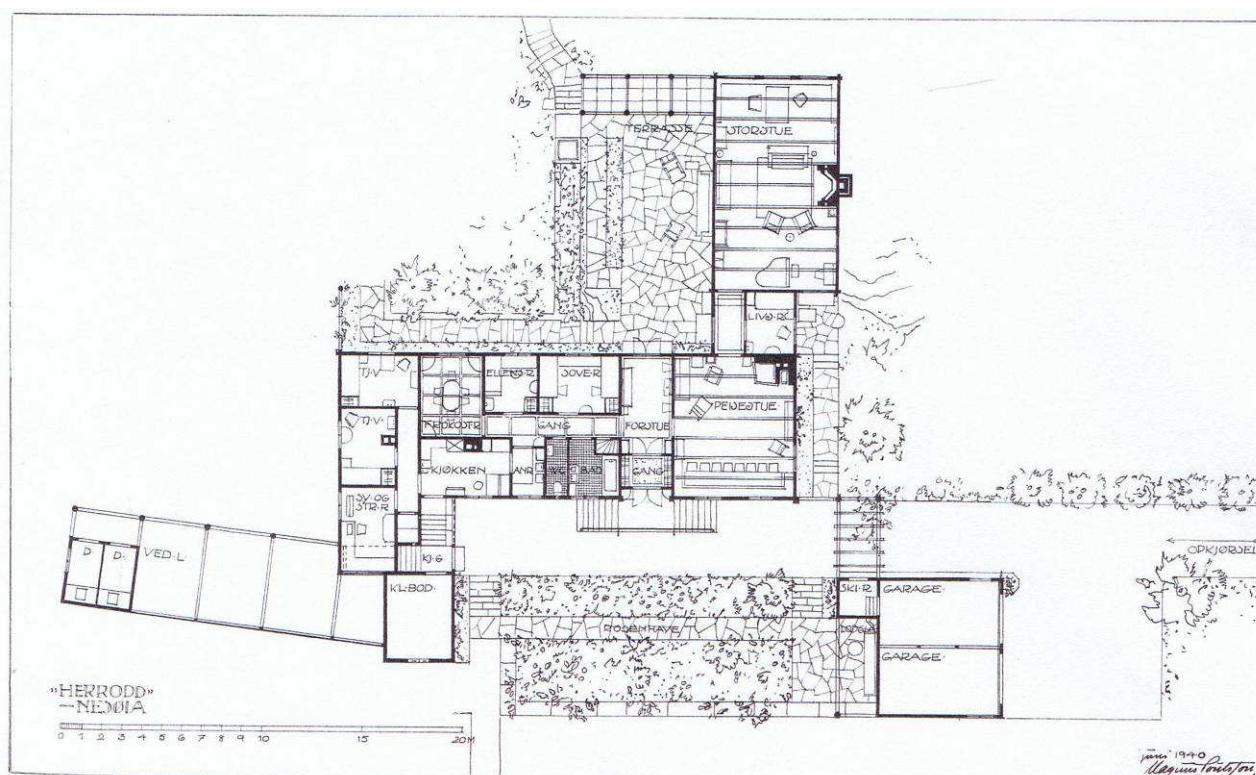
- Storstue bygd mot nordøst og i vinkel med eksisterende hovedvolum, inkludert en gang og et soverom. Storstua ble kalt atelier i byggesaksdokumentene. Soverommet, som senere ble ”Livsrom”, ble kalt gjesteværelse. Samlet areal, i byggesøknaden fra 1940: 79 m². Stue med laftete vegger og åstak, veggstokker med spesiell oval profil bestemt av Magnus Poulsson, visstnok bygd av tømmermenn fra Vågå (kilde: Bonytt 1944, s. 107). Lafteveggene er ikke kledd, verken innvendig eller utvendig. Konstruksjoner i mellombygg med gang og soverom: Vegger i bindingsverk, saltak av sperrer. Begge tak tekket med skifer, såkalt hanskbak, på samme måte som eksisterende tak.
- Eksisterende hovedvolum fikk et tilbygg i samme bredde og høyde fra kjøkkenveggen i nordvest. Areal, i byggesøknaden fra 1940: 43 m². Vegger av bindingsverk, valmet tak (helvalm) av sperrer.
- Vannklosett og bad i boligen, eller ”i ny bygning” som det står i byggesøknaden. Disse rommene ble bygd i en sone mellom kjøkkenet og hovedinngangen, der det tidligere hadde vært to små soverom (se grunnplanen som er vist i tidligere del om Herrodd før 1940).
- Kjøkken ble utvidet, en tidligere gang mot nord ble integrert.
- Betydelig større kjeller, med vegger og golv i betong, vegger delvis støpt på eldre murverk i naturstein (synlige overganger i kjelleren i dag). Samtidig bygd eget fyrrom og installert vannkjel og vannbåren varme fra radiatorer. Andre rom i kjelleren: Blant annet badstu, flere lagerrom og et lite rom ved siden av fyrrommet med hyller der Magnus Poulsson tydeligvis oppbevarte tegninger.

Skisse av Magnus Poulsson, mulig gjort i 1940, som viser det utvidete anlegget med ny garasje med klokketårn, større uthus i motsatt ende av anlegget og ny mur som skulle avgrense vestre del av hagen. Kilde: Poulsson m. fl., 1952.

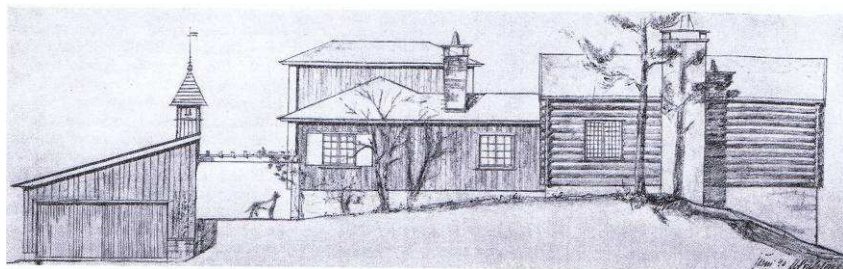
Fra prosjekteringen av nye Herrodd i 1940, tegning av Magnus Poulsson, oppriss mot nordøst av ny garasje med klokketårn, ny laftet storstue og tilbygg mot nordvest (under valmen til høyre på tegningen). Kilde: Poulsson m. fl., 1952.

Magnus Poulssons grunnplan av nye Herrodd i 1940 (hovedinngang og rosehage vender mot sørvest). Kilde: Bonytt 1944.

- Garasje med to porter og klokketårn bygd ved oppkjørselen i sørvestre del av eiendommen, nær hovedinngangen, med en pergola mellom garasjen og søndre hjørne av eksisterende hovedvolum. Atskilt skibod på nordsiden av garasjen, sammen med en loggia mot rosehagen som skulle komme der. Konstruksjoner i garasje: Grunnmur i betong, vegger i bindingsverk, pulttak av sperrer. Hjørnestolpe ved loggia av rundstokk. Rødmalte bordkledninger utvendig.
- Uthusfløy satt opp fra eksisterende vedbod og nordover, bygd noen få år etter garasje. Konstruksjoner: Grunnmur i betong, vegger i bindingsverk, pulttak av sperrer. Stolper ved overdekket areal mot øst av rundstokk. Rødmalte bordkledninger utvendig.
- Uthusareal, byggemeldt i 1940: 70 m², men den uthusfløyen som ble bygd er ikke vist på tegninger i byggesaksmappe til eiendommen i arkivet til Asker kommune. Mulig at arealet på 70 m² inkluderer garasjen og eksisterende vedbod.

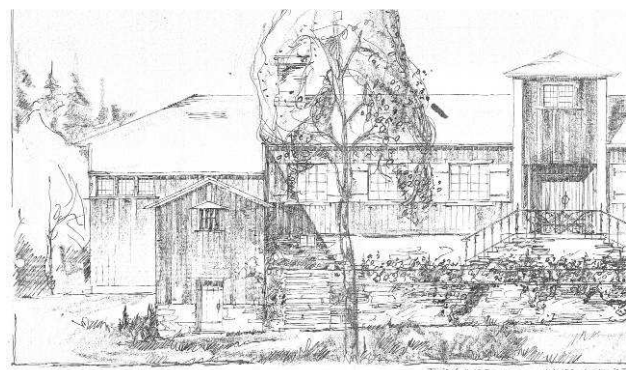
- Stor rosehage mot vest, med omsluttende forstøtningsmur i betong med sparestein, bed i terrasser og trapper og helleganger i naturstein.

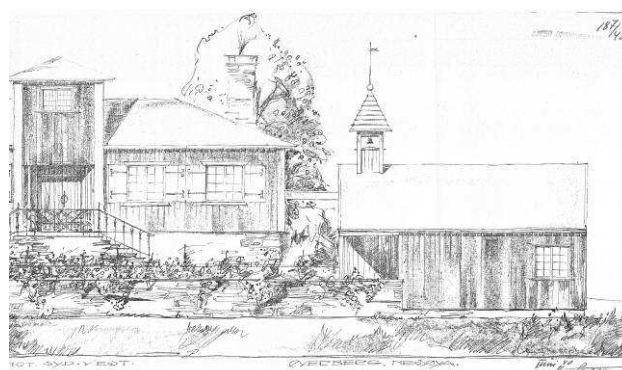
Oppriss mot sørøst, tegnet av Magnus Poulsson, vist i Bonytt 1944.

Fotografi i samme Bonytt og fra omtrent samme sted som tegningen til venstre viser. Den gruslagte oppkjørselen ble senere gjort om, med trapp av naturstein.

Ikke realisert utforming av tilbygget til boligen mot nord, fasade mot sørvest, tegnet av Poulsson i 1940. Kilde: Vedlegg til byggemelding i 1940, arkivet til Asker komm.

Annet utsnitt av samme tegning som til venstre, inkludert garasjen i temmelig lik utgave som bygd.

Senere endringer, etter at sønnen Esben Poulsson overtok eiendommen i 1958 og etter at Halvor Poulsson og Liv Ellingson flyttet inn i 1997:

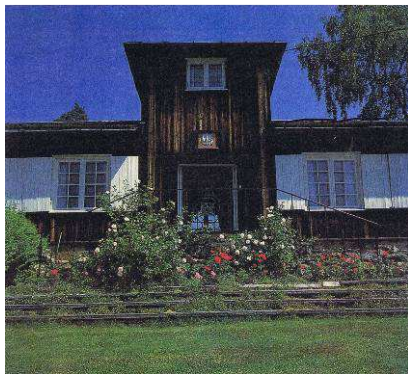
- Rundt 1960 Bygd tak over deler av terrassen på sjøsiden, slik det er i dag tegnet av Esben Poulsson. Nytt golv i spisestue, bord av oregon pine, pluss at lafteveggene ble kledd med panel. Lafteveggen var malt i en rosa farge (kilde: Liv Ellingson, 2013). Nytt luftevindu til toalett i vegg mot sørvest. Flere endringer i baderommet: tak senket, keramiske fliser på vegger, ny servant, nytt innbygd badekar m.m. Tidligere var det et vindu med farget og ruglete glass mot toalettet, nå erstattet av et speil (kilde: Liv Ellingson og Andreas Poulsson, omtalt i referat fra møte på Herrodd 11.05.2010).
- 1997 Elektrisk anlegg oppgradert/fornyset (kilde: prospekt 2010).
- 1998 Kjøkken delvis fornyset, frokostrom endret, bygd ekstra bad bak kjøkkenet. Eldre deler av kjøkkenet er tegnet av Esben Poulsson (kilde: Liv Ellingson, 2013)
- Rundt 2000 Bygd pergola på sjøsiden. Tre stykk ett-rams vinduer med sprosdedelte ruter satt inn ved siden av hverandre (ser ut som et tre-rams vindu) midt i nordvestre langvegg i storstua, mot terrassen mot sjøen. Malt vegger i storstue, tidligere farge var litt gråere enn den nye (kilde: Liv Ellingson, 2013). Diverse takarbeider, sannsynlig at skifertekking ble fjernet på enkelte takflater.

2011-2012

Tak reparert, skiftet enkelte skiferstein med stein av samme type. Nye takbeslag og renner og nedløp enkelte steder. Renner og nedløp i stål med svart plastbelegg. Fjernet forstøtningsmur rundt hagen mot vest, erstattet med ny mur i armert betong. Brukt om igjen kraftige natursteinsheller på krone. Skiftet panoramavinduer i gavlen i storstue, nye vinduer laget som kopi av de gamle. Pusset opp i boligdelen nord for kjøkkenet. Bygd om uthuset nærmest boligdelen til innhus, blant annet skiftet vindu i vegg mot sørvest og tatt bort karakteristiske utskårete bord i vegglivet utenfor. Ny kjellerdør i vegg mot nordvest, formpresset blad, hvitmalt.

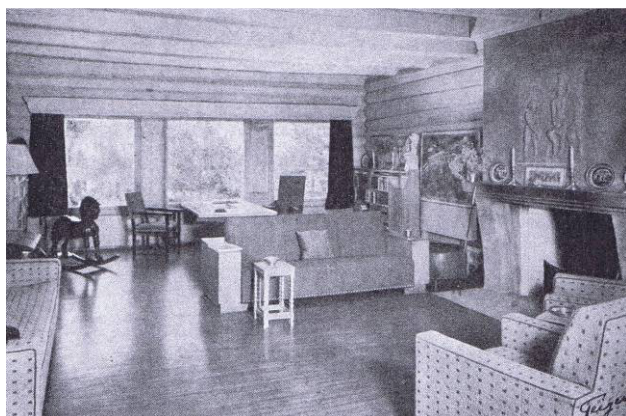
Hovedinngangen og hagen fotografert av K Teigen i 1944.

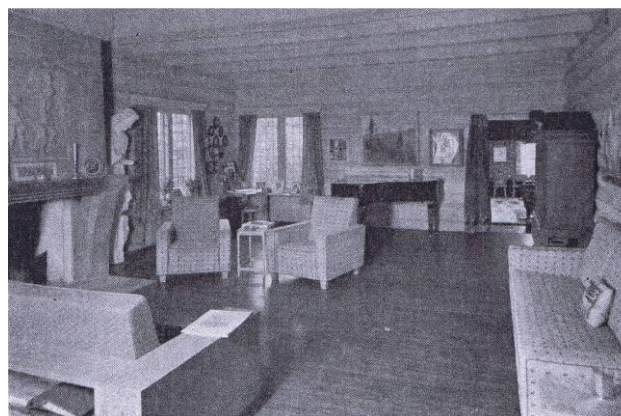
Fotografi i Byggekunst nr. 1 i 1987

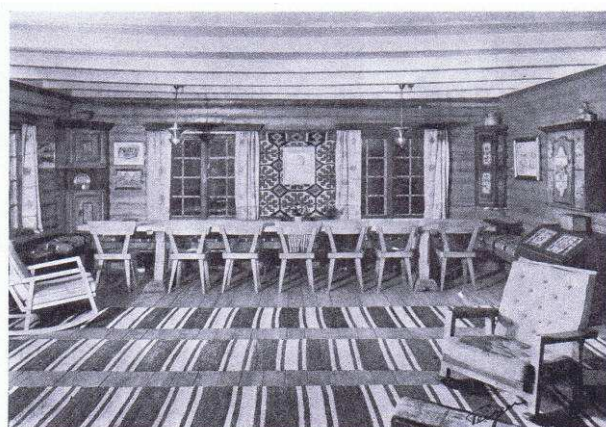
Fra samme sted i 2012.

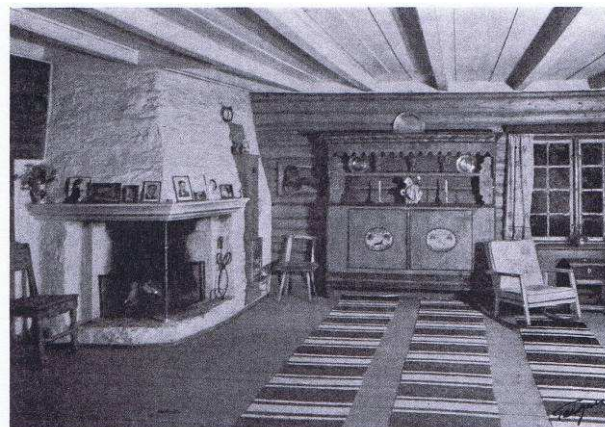
Fotografi av storstua i Bonytt i 1944.

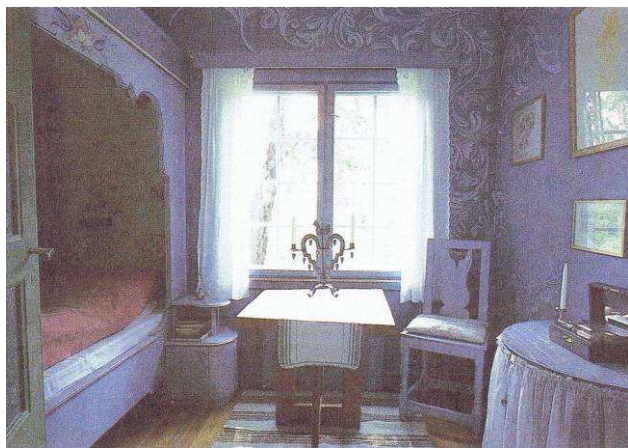
Fotografi av storstua i Bonytt i 1944.

Fotografi av peisestua (spisestua) i Bonytt i 1944. Fra teksten i Bonytt: "Peisestuen med det gamle Gudbrandsdalslangbordet. Til høyre kiste og skap fra Krødsherad."

Fotografi av peisestua (spisestua) i Bonytt i 1944. Fra teksten i Bonytt: "Peisestuen med den gamle rødmalte hallingskjenken."

Livs rom mellom spisestua og storstua, fotografi i Byggekunst nr. 1 1987.

Livs rom i 2012.

Utemiljø og hage

Fra terrassen mot sjøen i 1978, med kopi av Arnold Haukelands skulptur ”Maria med barnet” på alteret i Gravberget kirke (tegnet av Magnus Poulsson). Foto: Sven Poulsson.

Samme terrasse fra annen vinkel i 2012, med pergola som ble satt opp rundt år 2000.

Eiendommen på 50 mål som Magnus Poulsson overtok i 1918, har med tiden blitt delt opp i mange boligeiendommer. Flere av dem tilhører eller tilhørte nær familie. I 1933 tegnet Magnus Poulsson bolig for datteren Berit på Fiskeskjær, i nordøstre del av eiendommen. Sønnen Anton bygger bolig like nord for bygningene på Herrodd i 1947. Det gjør også datteren Ellen i 1971.

Andre vesentlige endringer i utemiljø og hage:

- Ikke funnet detaljert dokumentasjon av utemiljøet før 1940. Noen fakta: 50 mål stor tomt med åpen skog, lyng og svaberg, kun bebygd med ei hytta på ca. 130 m² og et lite uthus.
- Store endringer utomhus i forbindelse med de store byggearbeidene som startet i 1940. Planlagt og gjennomført som en blanding av opparbeidete uteplasser og hagearealer nær boligen, som går over i mer eller mindre uberørt terreng og vegetasjon, tydelig inspirert av engelsk hagestil.
- Anlagt terrassert prydhage foran hovedinngangen, kalt ”rosenhage” på Magnus Poulssons plantegning av det nye anlegget i 1940, inkludert pergola ved den nye garasjen. Prydhagen var omkranset på to sider av en kraftig forstøtningsmur av betong med sparestein. Dette er dokumentert på et fotografi i Bonytt i 1944. Ny forstøtningsmur rundt prydhagen ble støpt i 2011-2012, ikke likt utført som den opprinnelige, men på samme sted.

- Den steinlagte terrassen på sjøsiden, nærmest lik som dagens, er vist på fotografi i Bonytt i 1944. Pergolaen som er der i dag, og som i utforming er lik den på vestsiden, ble satt opp etter at Halvor Poulsson og Liv Ellingson tok over i 1997.
- Atkomsten fra garasjen og frem til hovedinngangen var en gruslagt bakke omkring 1940. Den er senere bygd om til ei bred trapp i naturstein. Ut fra fotografier skjedde det mellom 1958 og 1982.

Herrodd i 2012

Eiendommen eies i dag av Bjørn Knappskog, etter at den helt frem til 2010 har vært eid av etterkommere etter Magnus Poulsson. Nåværende bolig har boareal på 313 m², der såkalte primærrom dekker 250 m² (kilde: prospekt fra 2010). Etter Magnus Poulssons død i 1958, har Herrodd blitt forholdsvis godt ivarettatt, sett med antikvariske øyne. Hoveddelene i den helhetlige arkitekturen, fra utanlegg til små detaljer i interiørene, er bevart. Verneverdiene på stedet er detaljert gjennomgått senere i dette dokumentet. Under vises en serie fotografier tatt ute og inne i april 2012.

Over: Forstue sett mot vindfanget innenfor hovedinngangen, spisestua til venstre, gang mot kjøkken til høyre.

Over: Fra samme rom som på bildet til venstre, men sett mot terrassen på sjøsiden, mot nordøst.

Over: Spisestua, med gang som leder til Liv rom og storstua i bakgrunnen.

Over: Nordøstre del av tårnrommet, med veggdekor av Magnus Poulsson.

Over: Storstua sett mot nordøst. Sofa og to tilhørende lenestoler tegnet av Magnus Poulsson.

Over: Storstua sett i motsatt retning.

Fra ett av to smale veggfelt mellom panoramavinduer i storstua med nasjonalromantisk dekor tegnet og malt av Magnus Poulsson. Samme mønster er brukt i dekor i Oslo rådhus. Veggfast bokhylle under.

Over: Den store peisen i storstua med relieff på kappefronten.

Over: Livs rom, mellom spisestua og Storstua, med himmelseng og dekor utformet av Magnus Poulsson.

Over: Fra gangen mellom spisestua og Storstua, dør ti Livs rom til høyre. Dekorete vegger, motiv malt direkte på veggen til høyre i bildet.

Over: Fra gangen mellom kjøkken og forstue, dører til trapperom til tårn, bad og toalett til venstre i bildet.

Over: Bad ved kjøkkengang.

Over: Toalett ved kjøkkengang.

Over: Sett fra kjøkken gjennom bred veggåpning til rom med vindu mot sjøsiden. Dør til soverom til venstre.

Over: Fra kjøkkenet, blant annet med nyere overskap. Skille mellom opprinnelig tømmervegg og tilbygg fra 1940 ved stolpe i bakgrunnen.

Over: Også fra kjøkkenet, sett i bygningens lengderetning mot sørøst.

Over: Stryke- og syrom nordvest for kjøkkenet.

Over: Deler av gangen mellom kjøkkenavdeling og uthus, modernisert i 2011-2012.

Over: Nederst i samme rom som til venstre, veggåpning til tidligere uthus rett frem, kjellertrapp til høyre.

Tilstand

Hus og anlegg er stort sett i bra stand, etter utbedringer som har blitt gjort i 2011 og 2012. Det er ikke registrert alvorlige skader på primærkonstruksjoner eller i taktekkinger. Mest omfattende skader har forstøtningsmurer av naturstein ved snuplassen og i hagen. Ellers står pergola ved hovedinngangen og ved terrassen på sjøsiden med dels store råteskader.

Herrodd og Magnus Poulsson i arkitekturhistorisk sammenheng

Studietid

Fra 1900 til 1903 var Magnus Poulsson (1881-1958) elev ved Den kongelige tegneskole i Kristiania med Herman Major Schirmer. Der fikk han gode muligheter til å studere tradisjonell norsk byggeskikk, og han deltok på de årlige ekskursjonene til de indre dalførene i Sør-Norge, der gårdsbygninger og innredninger ble målt opp, tegnet og malt. Forståelsen for norske byggetradisjoner skulle senere prege mye av hans virke som arkitekt.

Etter Tegneskolen studerte Magnus Poulsson arkitektur som hospitant ved Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm fra 1903 til 1905, i samme periode som flere andre nordmenn som senere ble kjente arkitekter, blant andre Arnstein Arneberg, Andreas Bjercke og Georg Eliassen. Dette skjedde før det var etablert en høyere arkitektutdannelse i Norge, før Norges Tekniske Høgskole ble åpnet i 1910.

I studietiden eller umiddelbart etter arbeidet nordmennene som assistenter på toneangivende arkitektkontorer i Stockholm. Magnus Poulsson arbeidet ved arkitekt Carl Westmans kontor fra 1905 til 1909. Nordmennene ble naturlig påvirket av svensk samtidsarkitektur, som også var inne i en nasjonalromantisk periode. I tillegg var de da og senere opptatt av å studere deler av den tradisjonelle norske byggeskikken i tre og nordisk steinarkitektur fra 1500- og 1600-tallet.

Carl Westman ble en god venn av Magnus Poulsson gjennom hele livet og Westmans arkitektur var en viktig inspirasjonskilde for Poulsson. Ragnar Östberg er en annen svensk arkitekt som har betydd mye for han.

Lysakerkretsen

Magnus Poulsson var en del av den kjente Lysakerkretsen, som blant andre bestod av malerne Erik Werenskiold, Gerhard Munthe og polfareren Fridtjof Nansen. Lysakerkretsen var særlig opptatt av å fremme tradisjonell norsk kultur og regnes som svært betydningsfullt for nasjonalromantiske kunst og arkitektur i Norge i første halvdel av 1900-tallet. Ulf Grønvold omtaler Herrodd i Byggekunst nr. 1 1987 som kanskje det mest autentiske av gjenværende Lysaker-hjem.

Karakteristiske trekk ved Magnus Poulssons arkitektur, spesielt med tanke på Herrodd

- Inspirert av den tradisjonelle byggeskikken i Norden, særlig den norske og østlandske. Enkle formuttrykk, eller bygningsvolumer. Kraftige materialer, gjerne med tømmer eller bordkledninger som skulle stå i naturlig form som værhud. Et bevisst forhold til landskap og terreng: bygninger skulle tilpasses terrenget, ikke omvendt.
- Herrodd er et anlegg i nasjonalromantisk stil, med enkelte moderne innslag, som den ganske frie sammensetningen av ulike bygningsvolumer, panoramavinduene i Storstua og vinduene i motsatt ende av rommet, som er plassert mot et hjørnet og betoner diagonalen.
- Norske forbilder/paralleller: Erik Werenskiolds hus Gilje på Lysaker, Gerhard Munthes hus Leveld på Lysaker. I Byggekunst nr. 2 1982 plasserer Ulf Grønvold Herrodd i en kategori i Magnus Poulssons produksjon som han kaller ”kongsgårder”, karakterisert som ”større frittliggende anlegg inspirert av Werenskiolds tegninger”. Som andre ”kongsgårder” nevnes: Lysebu på Voksenkollen, Norges gave til Danmark etter 2. verdenskrig, skipsreder Fearnleys ski- og jakthytte Torresplassen på Sollihøgda i Ringerike, jakthytta Sletthollin i Numedal og jakthytta Bjørgum i Setesdal.
- Svenske forbilder/paralleller: Carl Larssons hus i Sundborn.
- Finske forbilder/paralleller: Hvitträsk (utenfor Helsinki), bygd i 1901-03, tegnet av arkitektene Herman Gezelius, Armas Lindgren og Eliel Saarinen. Bygd som arkitektkontor og som bolig for de tre familiene. Hvitträsk ligger landlig til og er bygd i nasjonalromantisk stil med naturstein og tømmer som hovedmaterialer. Stedet ble en kulturell møteplass, på lignende måte som hjemmene til medlemmene av Lysakerkretsen.
- Engelske forbilder/paralleller: Arts and Crafts-bevegelsen i siste halvdel av 1800-tallet i England fikk stor betydning for arkitektur og design i andre deler av Europa, Norden inkludert, og i USA. ”The English Country House” ble et forbilde for arkitekter i mange land. Det var praktisk innrettete og asymmetriske hus med ledigere planløsning enn klassiske kontinentale hus. Bolig- og hageanleggene til arkitekten Edwin Landseer Lutyens (1869-1944) nevnes som en inspirasjonskilde for Magnus Poulsson, Ulf Grønvold skriver i Byggekunst nr. 2 1987 at Lutyens ”Houses and Gardens” var Magnus Poulssons favorittbok. Noen typiske trekk ved hans og flere samtidige engelske arkitekters hus eller villaer: Karakterfulle bygninger i landlige omgivelser, hager som tar utgangspunkt i naturen på stedet, gjerne med store trær og ganske fritt voksende undervegetasjon, og grusganger eller stier i mykt slyngende konturer, samt bygninger plassert og bygd i høyder som tar opp stigende eller fallende terreng. Ellers: Peisen i storstua på Herrodd er tydelig inspirert av engelsk byggeskikk.
- Herrodd er et personlig formet anlegg i alle ledd, fra hage og andre elementer utomhus, via bygningenes plassering, form og flater, til detaljer i interiørene. Så personlig utformet som bare ens eget hjem kan bli. Magnus Poulsson har ikke bare tegnet og formgitt svært mye, han har til og med utført betydelige deler av særlig malt dekor på vegger og inventar.

Herrodd ble dessuten skapt i en tid da arkitektene også var antikvarer. Magnus Poulsson var i mange år formann i Fortidsminneforeningen og satt i over 30 år (1921-1953) som medlem av Den antikvariske bygningsnemnd.

Samtidens og senere vurderinger av Herrodd og andre deler av Magnus Poulssons arkitektur:

- Flere betydningsfulle funksjonalister kritiserte arkitekturen til Magnus Poulsson, den var ikke visjonær og fremtidsrettet.
- I forbindelse med gjenreisningen av Norge etter andre verdenskrig ble Herrodd fremhevet som et forbilde i det omfattende verket ”Norske hus”, som ble utgitt i 1950. Boka er en oversikt over norsk byggekunst som skulle inspirere etterkrigsarkitektene til å skape hus ut fra norsk byggetradisjon.
- I lignende sammenheng ble Herrodd presentert i boka ”Nordisk arkitektur 1946–1949”.
- Ved 100-årsjubileet for Arnstein Arneberg og Magnus Poulsson i 1982 vurderte Elisabeth Seip og Ulf Grønvold deres arkitektur og betydning for det moderne Norge i en utstilling og et eget nummer av Byggekunst (nr. 2). Noen stikkord: De er omtalt som to av de viktigste arkitektene i Norge i forrige århundre. Begge realiserte et uttalt ønske om å skape en selvstendig norsk arkitektur. Arkitekturen til Magnus Poulsson blir karakterisert som robust og kraftfull, sterkt inspirert av naturen. Han blir berømmet for å skape personlig og betydelig arkitektur gjennom skiftende krav eller perioder, fra nasjonalromantikkens æra i de to første tiårene av 1900-tallet, over i nyklassisismen i 1920-årene og videre inn i funksjonalismen. Han beviste at det førmodernistiske formspråket kan brukes på en nyskapende måte. Herrodd fremheves som et godt eksempel på det.

Verneverdier

- Herrodd er et representativt verk for Magnus Poulssons landlige boliger og hytter, og regnes i dag som et sentralt verk i norsk arkitekturhistorie fra 1900-tallet.
- Herrodd er (i stor grad) nasjonalromantisk arkitektur, utført på en karakterfull og personlig måte.
- Det er et sjeldent fullendt eller helhetlig verk, nærmest alt ble slik arkitekten ønsket, fra bygningenes hovedkonstruksjoner ned til den minste detalj i interiøret, samt et hageanlegg som er nært knyttet til hvordan bygningene er formet og organisert. I tillegg deltok Magnus Poulsson selv i det praktiske på byggepassen, spesielt i malerarbeidene. Han har dekorert vegger og inventar i flere rom.
- Anlegget står i sammenheng med fremveksten av det moderne Norge etter løsrivelsen fra Sverige i 1905, med datidens nasjonalromantiske strømninger, blant annet knyttet til Lysakerkretsen. Herrodd er nyskapende arkitektur som tydelig bygger på eldre norsk og nordisk byggeskikk. Det vises i hvordan bygninger og hage er tilpasset terreng og landskap, i gruppering av bygninger og bygningselementer til tun eller uterom, i bygningskroppenes proporsjoner og takformer, i materialbruken og i dekorative detaljer.
- Samtidig er arkitekturen på Herrodd knyttet til den internasjonale Arts and Crafts-bevegelsen, som oppstod som en reaksjon på industrialismens masseproduksjon. Håndverk og design var viktig innen bygningsfagene og andre håndverk. Herrodd er også preget av bevegelsens syn på landskap eller hage, at mennesket trenger kontakt med uberørt natur. Derfor skulle overgangene mellom hus og hage og landskap være så fri som mulig. Det meste av tomten på Herrodd er naturtomt og lave hagemurer og trinn eller trapper i naturstein leder deg mellom naturlig mark og steinlagte terrasser på to sider av hovedhuset.
- Hus og anlegg er i stor grad autentiske i helhet og detaljer. Etterkommerne til Magnus Poulsson og dagens eiere har bevisst vært svært forsiktige med å fjerne eller forandre elementer som er viktige i Magnus Poulssons verk.

Autentisitet

Autentisiteten for hovedbygning, uthus, garasje og utomhusanlegg er vurdert nærmere i oversikten under, med Herrodd i Magnus Poulssons tid som utgangspunkt.

Hovedbygning		Autentisitet
Grunnmurer	Noe i naturstein, noe i betong. Spekket om, ellers lite endret.	Høy
Trapper utvendig	Fuger delvis spekket om, ellers lite endret.	Høy
Veggkonstruksjoner	Yttervegger: svært lite endret. Innervegger: noe fjernet og fornyet i området med kjøkken og vaskerom.	Mellom høy og middels
Ytterkledninger	Kun små endringer.	Høy
Ytterdører	Skiftet dør til kjeller i 2011, ellers små endringer.	Middels
Vinduer	Stort sett originale vinduer. Skiftet panoramavinduer i storstue, men gode kopier.	Høy
Takkonstruksjoner	Ikke sett endringer.	Høy
Taktekking	Byttet en del skiferstein med samme type (restlager på eiendommen).	Høy
Piper over tak	Skiftet beslag. Antatt pusset om.	Middels
Takbeslag, renner, nedløp	Mye skiftet, til andre typer materialer og overflater.	Lav
Planløsning	Samme hovedstruktur, enkelte vegger eller veggåpninger flyttet i området med kjøkken og vaskerom.	Mellom høy og middels
Bjelkelag, dekker	Lite endret.	Høy
Golv	Lite skiftet, mest at bord og parkett har blitt pusset og lakkert (eller oljet). Nytt i kjøkken?	Mellom høy og middels
Innvendige veggkledninger	Skiftet på forholdsvis få steder. Ellers malt om mange steder. Bevart opprinnelig dekor malt av Magnus Poulsson flere steder, blant annet i storstue, Livs rom og tårnrom. Spesiell nasjonalromantisk dekor intakt på smale veggfelt mellom panoramavinduer i storstue. Samme mønster er brukt i dekor i Oslo rådhus.	Mellom høy og middels
Innvendige takkledninger	Lignende som over.	Mellom høy og middels
Innerdører	Mange bevart, registrert to nyere dører i området rundt kjøkkenet.	Høy
Ildsteder, murte	Bevart peis i kjøkken, peisestue og storstue.	Høy
Fast inventar	Himmelseng bevart som opprinnelig, inkludert maling og dekor, i Livs rom. Faste senger, hyller og skap som opprinnelig i tårnrom. Alt tegnet av Magnus Poulsson.	Mellom høy og middels
Løst inventar	Sofa, to tilhørende stoler og bord bevart i storstue. Pluss bokhyller og tilhørende skap. Alt tegnet av Magnus Poulsson.	
Belysning	Beholdt originale armaturer i flere rom, som storstue, Livs rom, tårnrom og bad og WC ved hovedinngangen. Høy autentisitet i visse rom, lav autentisitet i andre.	Middels
Samlet vurdering	Høy autentisitet i flere deler av bygningen, noen eksempler: Hovedkonstruksjoner, utvendige kledninger, vinduer, dører, flere rom: storstue, Livs rom, peisestue, forstue, toalett, tårnrom med trapp og flere rom i kjelleren.	Høy

Uthus		Autentisitet
Fundamenter, grunnmurer	En del endret, skiftet eller utbedret fundamenter under vegg mot vest og vegg mot øst i 2012.	Middels
Veggkonstruksjoner	Noe endret, skiftet en del råteskadde deler nederst i vegg mot vest og vegg mot øst i 2012. Nyere vegg mot øst (sondre del), opprinnelig kun stolper der.	Middels
Ytterkledninger	Noe endret ved istandsetting i 2012. Nedre deler i vegg mot øst skåret bort og erstattet med et beslag. Gjennomskårne profiler i bord utenfor vindu i gavlveggen mot sørvest fjernet (rommet innenfor er i dag en del av boligen).	Mellom høy og middels
Dører	Originale dører i østvegg.	Høy
Vinduer	Lite endret.	Høy
Takkonstruksjoner	Ikke endret.	Høy
Taktekking	Forholdsvis nylig: Skivetekking med stålplater fjernet på tak over yngste del av uthuset, og skifertekking fjernet på ca. halvparten av tak over eldste del.	Lav
Takbeslag, renner, nedløp	Mye skiftet, til andre typer materialer og overflater.	Lav
Planløsning	Endret i sørvestre del, bygd om til isolert romb(innhus).	Middels
Bjelkelag, dekker	Endret i sørvestre del, fra trebjelkelag til støpt dekke (ser slik ut fra rommet). Ellers lite endret.	Middels
Innvendige flater	Endret i sørvestre del, ellers lite endret.	Middels
Samlet vurdering		Middels
Garasje		Autentisitet
Grunnmurer	Svært lite endret, mulig noe berørt da porter ble skiftet i 2012.	Høy
Veggkonstruksjoner	Ikke endret.	Høy
Ytterkledninger	Svært lite skiftet.	Høy
Porter	Skiftet i 2012, endring fra skyveporter til vippeporter.	Lav
Dør	Original.	Høy
Vinduer	Originale.	Høy
Takkonstruksjoner	Ikke endret.	Høy
Taktekking	Asfaltbasert takpapp i baner i dag, antatt fra 2012 eller noen år tidligere. Ut fra gamle fotografier, som ikke er helt skarpe, var det trolig tekking med skiferstein opprinnelig.	Middels
Klokketårn	Ikke registrert detaljer. Har sannsynligvis samme utforming som opprinnelig. Lignende klokketårn har Magnus Poulsson minst to andre steder på 1940- og 1950-tallet, på Lysebu i Oslo og på et sommerhus for Lepsøe ved Grimstad. Ellers har Magnus Poulsson sørget for karakteristiske klokketårn flere andre steder, for eksempel på nabotomt til Herrodd, på Berit Poulssons "Fiskeskjær".	Høy (med forbehold)
Takbeslag, renner, nedløp	Nyere løsninger.	Lav
Planløsning	Lik.	Høy
Innvendig	Lite endret.	Høy
Samlet vurdering		Høy

Utomhus		Autentisitet
Atkomstvei/snuplass	Store endringer siden 1940, fra gruset vei rett mot inngang og garasje til asfaltert rundkjøring øst for garasjen.	Lav
Plass foran garasje	Sannsynligvis gruset plass omkring 1940, senere asfaltert.	Middels
Trapper i terrenget	Hovedatkomst: Gruslagt bakke/vei omkring 1940, senere bygd om til trapp i naturstein (trinn med skiferheller), endret mellom 1958 og 1982. Godt bevarte trinn av naturstein i terrenget opp mot terrassen på sjøsiden. Pluss godt bevarte trapper i den terrasserte prydhagen ved hovedinngangen.	Mellom høy og middels.
Stier i terrenget	Ikke funnet bra dokumentasjon av situasjonen omkring 1940. De viktigste stiene synes å ha vært i bruk over lang tid: Stien hovedatkomsten, rundt storstua og til terrassen på sjøsiden. Og to stier fra samme terrasse til sjøen	Høy (med forbehold)
Trær	Ikke funnet bra dokumentasjon av situasjonen omkring 1940. Ser ut som mange store trær er bevart på øst- og sørsiden av boligen.	Høy (med forbehold)
Pergola ved hovedinngang	Original, men har store råteskader.	Høy
Terrasser m.m. v/hovedinngang	Gruslagt atkomst på 1940- og 1950-tallet. Dekket med skiferheller mellom 1958 og 1982.	Middels
Prydhage ved hovedinngang	Hovedtrekk ikke endret.	Høy
Forstøtningsmur rundt prydhage	Ny mur bygd i 2011-2012, ikke lik den opprinnelige, men på samme sted.	Lav
Forstøtningsmurer ved snuplass	Lite endret, noe spekket eller forsterket med sementmørtel.	Høy
Terrasse på sjøsiden	Lite endret.	Høy
Pergola på sjøsiden	Original, men yngre enn 1997	Høy
Samlet vurdering		Høy

Kilder

www.nesoya-eldres-vel.net. Nesøyas historie.

Brekke, Nils Georg, Nordhagen, Per Jonas, Lexau, Siri Skjold. Norsk arkitekturhistorie. Frå steinalder og bronsealder til det 21. hundreåret.

Eliassen, Georg, 1959. Magnus Poulsson 14. juli 1881 – 18. mars 1958. Særtrykk av årbok for Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring, 1958.

Grønvold, Ulf, 1982. Arneberg og Poulsson – et dobbeltmonarki i norsk romantisk arkitektur. Byggekunst nr. 2 1982.

Grønvold, Ulf, 1987. En hjemlig arkitektur -- i Bergen og på Østlandet. Byggekunst nr. 1 1987.

Grønvold, Ulf, 2003. Den lange linjen. Knut Knutsen og utviklingen av en moderne norsk trearkitektur. Foredrag på Knut Knutsen-seminaret på Arkitektthøgskole i Oslo 7. november 2003.

Hølaas, Odd, 1944. Herrodd. Bonytt 1944, s. 104--109.

Hølaas, Odd, 1958. Magnus til Herrodd. Byggekunst nr. 8 1958, s. 220-223.

Lund, Nils-Ole, 1991. Nordisk arkitektur.

Nordisk arkitektur 1946—1949. Hovedredaktør: Gustaf Lettström. Stockholm , 1950.

Norske hus, 1950. Redaksjon: Eyvind Alnæs, Georg Eliassen, Reidar Lund, Arne Pedersen og Olav Platou.

Poulsson, Magnus, Lie, Birger, Moestue, Eyvind, Lund, Reidar, 1952. Arkitekt Magnus Poulsson: skisser og tegninger.

Seip, Elisabeth, 1982. Arneberg og Poulsson 100 år. Byggekunst nr. 2 1982.

Solbakken, Bente Aass, 2012. Via Stockholm? Norske arkitekter ved Kungliga Tekniska Högskolan. Kunst og kultur nr. 1 2012.

Sognnæs, Johanne, 2012. Antikvarer og arkitekter – forbundsfeller eller motstandere? Arkitektur N nr. 3 2012, s. 28-35.

Samtaler i 2013 med Liv Ellingson, eier/beboer av Herrodd fra 1997 til 2010. Og med Sven Poulsson (f. 1943), sønn til Magnus Søfren Poulsson, som var Magnus Poulssons nest eldste sønn. Både Liv Ellingson og Sven Poulsson har i tillegg lånt ut gamle fotografier fra Herrodd som har vært nyttige som historiske kilder.